

Bienále české lingvistiky 2024 / Biennial of Czech Linguistics 2024

úterý 17. září 2024 - pátek 20. září 2024

FF UK

Vědecký program

Klitika: jejich fonologie, morfologie a syntax / Clitics: Phonology, morphology, syntax

(CZE) Klitiky jsou typicky definovány na základě fonologie: jsou to nepřízvučná slova, která se přimykají k sousednímu slovu, snímž pak tvoří jednu prozodickou jednotku, tj. prozodické slovo. Stejnou vlastnost mají také afixy. Další vlastnosti klitik, které sdílí s afixy, přesahují hranice fonologie: klitiky nelze kontrastivně zdůraznit, nelze je koordinovat ani modifikovat (viz např. Zwicky 1985, Cardinaletti & Starke 1999).

Oproti afixům ale klitiky nemusí mít stálého hostitele: jejich pozice závisí na syntaktickém kontextu. Pro češtinu je tato pozice obecně charakterizována jako pozice za prvním syntaktickým konstituentem, což naznačuje, že umístění klitik je věcí syntaxe (viz Fried 1994, Toman 1996, Avgustinova & Oliva 1997, Lenertová 2004, Hana 2007, Tabachnick, v tisku).

Klitiky se tedy chovají jako afixy, ale zároveň se chovají i jako objekty ovlivněné syntaktickými procesy. Z tohoto důvodu jsou klitiky dobrým východiskem pro zkoumání obecnělingvistických otázek týkajících se hranic syntaxe, morfologie a fonologie. Klitiky se navíc nacházejí ve většině slovanských jazyků, což umožňuje jejich kontrastivní zkoumání (Marušič a kol., v tisku).

V panelu uvítáme příspěvky, které se zaměřují na fonologické, morfologické, syntaktické a sémantické chování klitik se zvláštním zaměřením na slovanské jazyky. Mezi možná témata patří (mimo jiné):

Jaké segmentální a prozodické fonologické procesy probíhají na hranicích mezi klitiky a neklitiky? Chovají se klitiky jako slova nebo afixy? Nebo se liší od obou?

Jaký je vztah mezi umístěním klitik v řetězci (2. pozice) a syntaktickými procesy, o kterých je známo, že jsou citlivé na lineární efekty, jako jsou vztahy koreference (vazání)?

Vztahují se na klitiky obecná omezení týkající se syntaktického posunu (jako je např. coordinate-structure constraint)?

Do jaké míry mohou být klitiky (ho, nám) synkretická se samostatnými slovy (nám) na straně jedné a afixy (dobr-é-ho) na straně druhé?

Jaké morfologické vlastnosti lze považovat za charakteristické pro klitiky jako gramatickou třídu?

(ENG) One of the defining characteristics of clitics is phonological: they are accentless. Because they lack stress, they need to rely on a neighboring word in order to be pronounced within the same minimal prosodic unit: the prosodic word. This property also holds for affixes. Additional affix-like properties of clitics go beyond phonology: clitics cannot be focused, coordinated or modified (Zwicky 1985, Cardinaletti & Starke 1999, among others). In all these respects clitics behave like affixes.

But on the other hand, they need not have a permanent predetermined host. The exact location of their pronunciation depends on the syntactic context they are used in. Specifically, the position that Czech clitics occupy is generally defined as the position after the first syntactic constituent of the clause (for relevant discussion, see Fried 1994, Toman 1996, Avgustinova & Oliva 1997, Lenertová 2004, Hana 2007, Tabachnick to appear), suggesting that clitic positioning is a matter of syntax.

These descriptive observations lead to a tension. On the one side, clitics pattern with affixes, and on the other side, they behave like objects affected by syntactic processes. Given this tension, clitics allow linguists to explore some general questions concerning the boundaries of syntax, morphology and phonology. Moreover, clitics are found across a number Slavic languages and beyond, allowing for a fruitful cross-linguistic investigation (Marušič *et al.* to appear).

We welcome contributions that focus on phonological, morphological, syntactic and semantic behaviour of clitics with special focus on Slavic. Possible topics include (but are not limited to):

What kind of segmental and prosodic processes take place at the boundaries between clitics and non-clitics? Do clitics behave like words or affixes? Or are they unlike either of those?

Does the special placement of clitics in the string (2nd position) interact with syntactic processes that are known to be sensitive to linear effects, such as coreference relations (binding)?

Do general constraints on filler-gap dependencies (such as the Coordinate Structure Constraint) apply to clitics?

To what extent can clitics be syncretic with (i.e., identical to) independent words on the one hand, and affixes on the other hand?

Which morphological properties may be potentially characteristic of clitics as a grammatical class?

Literatura / References

Avgustinova, T. & K. Oliva. 1997. On the Nature of the Wackernagel Position in Czech. In Junghanns, U. & G. Zybatow (eds.), *Formale Slawistik*. Frankfurt am Main: Vervuert. 25–47.

Cardinaletti, A. & Starke, M. 1999. The typology of structural deficiency: A case study of the three classes of pronouns. In H. Riemsdijk (ed.), *Clitics in the Languages of Europe*. Berlin, New York: De Gruyter Mouton. 145–234.

Fried, M. 1994. Second-position clitics in Czech: Syntactic or phonological? *Lingua* 94, 155–175.

Lenertová, D. 2004. Czech Pronominal Clitics. *Journal of Slavic Linguistics* 12, 135–171.

Marušič, F., P. Mišmaš & R. Žaucer. to appear. Placement and Ordering of the (En)clitics. D. Šipka & W. Browne (eds.), *The Cambridge Handbook of Slavic Linguistics*. Cambridge: CUP.

Tabachnick, G. to appear. Intervention effects and phase boundaries in Czech clitic climbing. <https://s18798.pcdn.co/guyt/wp-content/uploads/sites/18383/2022/10/Tabachnick-FASL-proceedings-2022.pdf>.

Toman, J. 1996. A note on clitics and prosody. In A. L. Halpern & A. M. Zwicky, *Approaching second. Second position clitics and related phenomena*. Stanford, CA: CSLI Publications, 505–510.

Zwicky, A. M. 1985. Clitics and particles. *Language* 61(2), 283–305.

Production and comprehension in adults from a psycholinguistic perspective

This workshop focuses on language processing in adults from a psycholinguistic perspective, offering empirical investigation within the domains of linguistics and cognitive science. Understanding how adults process language is a crucial pursuit, and this workshop aims to illuminate a wide spectrum of language processing issues, encompassing both production and comprehension.

Key themes and topics to be thoroughly examined in this workshop include:

(1) Cognitive Mechanisms: Through presentations and discussions, participants will focus on the cognitive mechanisms underpinning language processing. Researchers will explore how adults encode, store, retrieve, and manipulate linguistic information during both production and comprehension tasks, shedding light on the inner workings of language cognition (e.g. de Almeida & Gleitman, 2017; Rueschemeyer & Gaskell, 2018; Pickering & Garrod, 2013; Lewis et al., 2006; Van Dyke & Johns, 2012; Ferreira & Yang, 2019).

(2) Processing Efficiency: A central focus will be on how adults optimize language processing to enhance efficiency and comprehension speed. This discussion will encompass topics such as predictive processing (e.g. Levy, 2008; Futrell et al., 2020; Kuperberg & Florian Jaeger, 2016), context integration (e.g. Knoeferle, 2019), and the allocation of cognitive resources (e.g. Karimi & Ferreira, 2016; Traxler, 2014), providing insights into the strategies employed to navigate the complexities of language.

(3) Psycholinguistic Variability: The workshop will also explore individual and group differences in language processing, taking into consideration factors such as age, linguistic background, and cognitive abilities (e.g. Blasi et al., 2022; Gibson et al., 2013; Boland et al., 2016). Researchers will discuss how these variables influence language processing strategies and contribute to the rich diversity observed in adult language users. Moreover, the workshop also wants to stress out the importance of cross-linguistic differences in language processing and especially encourage submissions which aim to compare results obtained from different languages.

Furthermore, the workshop welcomes participants interested in investigating the neurological aspects of language processing in adult speakers. Additionally, it is open to those focused on exploring the practical implications of psycholinguistic research, with potential applications in fields such as clinical practice and human-computer interaction.

In conclusion, this workshop offers a comprehensive exploration of language processing in adults through the lens of psycholinguistics. Attendees would gain insights into the cognitive and neurological processes that underlie language use, with an emphasis on their practical applications across various domains.

References

de Almeida, R. G., & Gleitman L. R. (Eds.). (2017). *On Concepts, Modules, and Language: Cognitive Science at Its Core*. New York, Oxford Academic. doi: 10.1093/oso/9780190464783.001.0001

Blasi, D. E., Henrich, J., Adamou, E., Kemmerer, D., & Majid, A. (2022). Over-reliance on English hinders cognitive science. *Trends in Cognitive Sciences*, 26(12), 1153-1170. doi: 10.1016/j.tics.2022.09.015

Boland, J. E., Kaan, E., Valdés Kroff, J., & Wulff, S. (2016). Psycholinguistics and variation in language processing. *Linguistics Vanguard*, 2(1), 20160064. doi: 10.1515/lingvan-2016-0064

Ferreira, F., & Yang, Z. (2019). The Problem of Comprehension in Psycholinguistics. *Discourse Processes*, 56(7), 485–495. doi: 10.1080/0163853X.2019.1591885

Futrell, R., Gibson, E., & Levy, R. P. (2020). Lossy-Context Surprisal: An Information-Theoretic Model of Memory Effects in Sentence Processing. *Cognitive Science*, 44(3). doi: 10.1111/cogs.12814

Gibson, E., Piantadosi, S. T., Brink, K., Bergen, L., Lim, E., & Saxe, R. (2013). A Noisy-Channel Account of Crosslinguistic Word-Order Variation. *Psychological Science*, 24(7), 1079-1088. doi: 10.1177/0956797612463705

Karimi, H., & Ferreira, F. (2016). Good-enough linguistic representations and online cognitive equilibrium in language processing. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 69(5), 1013-1040. doi: 10.1080/17470218.2015.1053951

Knoeferle, P. (2019). Predicting (variability of) context effects in language comprehension. *Journal of Cultural Cognitive Science*, 3, 141-158. doi: 10.1007/s41809-019-00025-5

Kuperberg, G. R., & Florian Jaeger, T. (2016). What do we mean by prediction in language comprehension? *Language, Cognition and Neuroscience*, 31(1), 32-59. doi: 10.1080/23273798.2015.1102299

Levy, R. (2008). Expectation-based syntactic comprehension. *Cognition*, 106(3), 1126–77. doi: 10.1016/j.cognition.2007.05.006

Lewis, R. L., Vasishth, S., & Van Dyke, J. A. (2006). Computational principles of working memory in sentence comprehension. *Trends in Cognitive Sciences*, 10(10), 447-454. doi: 10.1016/j.tics.2006.08.007

Pickering, M., & Garrod, S. (2013). An integrated theory of language production and comprehension. *Behavioral and Brain Sciences*, 36(4), 329-347. doi: 10.1017/S0140525X12001495

Rueschmeyer, S. A., & Gaskell, G. M. (Eds.). (2018). *The Oxford Handbook of Psycholinguistics*, 2nd edn. New York, Oxford Academic. doi: 10.1093/oxfordhb/9780198786825.001.0001

Traxler, M. J. (2014). Trends in syntactic parsing: anticipation, Bayesian estimation, and good-enough parsing. *Trends in Cognitive Sciences*, 18(11), 605-611. doi: 10.1016/j.tics.2014.08.001

Van Dyke, J. A., & Johns, C. L. (2012). Memory Interference as a Determinant of Language Comprehension. *Language and Linguistics Compass*, 6(4), 193–211. doi: 10.1002/lnc3.330

Metody korpusové analýzy diskurzu v češtině / Methods of Corpus-based Discourse Studies in the Czech Context

(CZE) Korpusové přístupy se v analýze diskurzu uplatňují už více než 20 let. Tyto metody využívají rozsáhlých textových korpusů k odhalování opakujících se vzorců v textech, diskurzního rámování pojmů a k poznání dynamiky diskurzu (Partington & Duguid, 2013). Tento konferenční panel se zabývá aplikací těchto technik (a představením nových) na analýzu českých textů. Zaměřuje se především na parolové jevy, tj. na analýzu konkrétních textů či jejich souborů, nikoli na popis systémových funkcí nadvětných jazykových jevů, pro něž se zejména v NLP rovněž vžilo označení diskurzni analýza. Panel bude klást důraz spíše na metodologické přístupy a jejich aplikace na texty, neklade si tedy konkrétní tematická omezení; cílem je poskytnout prostor pro prezentaci metod, nástrojů, aplikací i případových studií v oblasti diskurzni analýzy českých textů.

Přístupy užívané v korpusových analýzách diskurzu zahrnují různé metody, např. frekvenční analýzu, kolokační analýzu či identifikaci klíčových slov (Baker, 2006; McEnery & Hardie, 2012). Kromě toho se v analýze diskurzu uplatňují i další metody, které se běžně používají při práci s korpusy nebo v NLP experimentech (např. Cvrček & Fidler, 2022; Schweinberger et al., 2021). Zkoumání těchto jazykových jevů v textech nebo souborech textů pomáhá identifikovat klíčová témata, sdílené předsudky či rétorické strategie. Zásadní výhoda korpusových metod přitom spočívá v jejich schopnosti účinně vyvažovat výsledky kvalitativních analýz (srov. Baker et al., 2008). Zatímco kvalitativní analýza umožňuje hloubkové zkoumání rysů diskurzu, kvantitativní přístup může poskytnout empirické důkazy, statistickou přísnost a zmírnit výzkumný bias či jiné nežádoucí jevy (např. cherry-picking). Korpusové metody mají nadto schopnost odhalit dříve nepozorované jevy či netušené souvislosti.

Hlavní náplní tohoto konferenčního panelu je diskuse o celém spektru korpusových metod, které lze efektivně aplikovat na analýzu českých textů (včetně těch, které jsou přizpůsobeny specifickým rysům češtiny nebo českého diskurzu). Panel nebude tematicky omezen, což účastníkům umožní získat povědomí o širokém spektru metod použitelných v různých oblastech výzkumu.

Výzkumné otázky, na něž se panel zaměřuje:

měření prominence jednotek (keyness)
korpusová analýza, diskurzy a reprezentativnost
identifikace (vzdálených) asociací nebo diskurzivních rámců

aplikace/nástroje pro korpusovou analýzu diskurzu
 metody zohledňující specifické rysy češtiny (např. bohatá morfologie)
 triangulace a kombinování metod

(ENG) Corpus-based approaches have more than 20 years long tradition in discourse analysis. These methods harness the power of large, systematically collected text corpora to unveil hidden patterns in texts, uncover discourse framing, and gain insights into discourse dynamics (Partington & Duguid, 2013). This conference panel delves into the application of these techniques (and introduction of new ones) to the analysis of Czech texts. The focus is primarily on parole phenomena, i.e. analysis of particular texts or their collections, not on description of systemic functions of language elements surpassing sentence level which is sometimes also referred to as discourse level namely within NLP. The panel will emphasize methodological approaches and their applications on texts rather than specific thematic constraints, thus providing a platform for presentation of methodologies, tools, applications as well as case-studies in discourse analysis of Czech texts.

Approaches used in corpus-based discourse studies encompass various techniques, such as frequency analysis, collocation analysis, and the identification of keywords (Baker, 2006; McEnery & Hardie, 2012). Furthermore, several other tools commonly used in corpus analyses in general or in NLP experiments find their application in studies of public discourse (e.g. Cvrček & Fidler, 2022; Schweinberger et al., 2021). Examination of linguistic phenomena in texts or text collections by means of these methods can shed light on underlying themes, biases, and rhetorical strategies. The key advantages of corpus-based methods lies in their ability to complement qualitative findings (cf. Baker et al., 2008). While qualitative analysis allows for in-depth exploration of discourse features, quantitative approach can provide empirical evidence, statistical rigor and mitigate research biases or cherry-picking. Moreover, corpus methods have the remarkable ability to uncover previously unseen phenomena or relations within a large body of text.

The primary focus of this conference panel is to discuss a wide range of corpus-based methods that can be effectively applied to the analysis of Czech texts (including those which are custom-tailored to the specific features of Czech or Czech discourse). The panel will not be constrained by specific thematic limitations, allowing attendees to gain an awareness of a wide range of tools and methods applicable to diverse research areas.

Research questions addressed by the panel:

measuring prominent units (keyness)
 corpus analysis, discourses and representativeness
 identifying (distant) associations or discursive frames
 applications/tools for corpus-assisted discourse analysis
 methods anchored in specific features of Czech (e.g. rich morphology)
 triangulation and methodology blending

Literatura / References

Alan Partington, Alison Duguid, C. T. (2013). *Patterns and Meanings in Discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. John Benjamins Publishing Company.

Baker, P. (2006). *Using Corpora in Discourse Analysis*. Continuum.

Baker, P., Gabrielatos, C., Khosravini, M., Krzyżanowski, M., McEnery, T., & Wodak, R. (2008). A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. *Discourse & Society*, 19(3), 273–306.

Cvrček, V., & Fidler, M. (2022). No Keyword is an Island: In search of covert associations. *Corpora*, 17(2), 259–290.

McEnery, T., & Hardie, A. (2012). *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge University Press.

Schweinberger, M., Haugh, M., & Hames, S. (2021). Analysing discourse around COVID-19 in the Australian Twittersphere: A real-time corpus-based analysis. *Big Data & Society*, 8(1), 1–17.

Onomastika v době digital humanities